

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»

în
Blas.

Fóe bisericescă-politică.

Anul X.

Blas 27 Octobre 1900.

Numérul 43.

Cuceriri.

Mai mult ca alte neamuri, frații magiari sufer de mania de a cuceri pentru națiunea lor popórele conlocuitoare, pe cari contopindu-le se ajungă cu timpul la idealul atât de mult dorit, de a esista aci o singură națiune: marea națiune magiară.

O parte însemnată a legilor, aduse în deceniul ultim, n'aú alt scop, de cât se ușureze tot mai mult ajungerea acestui ideal, chiar cu vătămarea și știrbirea drepturilor celor alalte națiuni, cari ar trebui să fie egal îndreptățite. Frasa acésta înse de egal îndreptățit, de mult nu mai are nici un rost, căci nime nu vrea să scie, că sînt sub coróna Stului Ștefan și alte popóre, cari aú titlu de drept la îngrijire și sprigin din partea stăpânirii.

Un cas recent ne întăresce și mai mult în convingerea acésta.

E vorba că la Abrud, capitala munților apusenii, să se ridice un gimnas, de o cam dată inferior. Se înțelege, că după ce statul îl va ridica, caracterul lui nu póte fi altul de cât magiar.

Așa raționază toți, pentru că am spus mai înainte, că statul numai a magiariilor grije o are și numai interesele lor cêrcă să le promoveze.

O deputație din acele părți a început deja a face vizitele pe la factorii dătători de ton, și ziarele magiare, luând notiță de acésta, se întrec în a lua partea deputațiunii și a cere guvernului să nu

intârzie cu ridicarea gimnasiului, căci pentru Abrud acésta e o chestie nu întru atât culturală, cât mai ales națională. Elementul magiar așa de puternic aci prin anii 60, acum e în decadentă. Posițiile perdute de ei le-aú ocupat alții și a le recuceri nu e cu neputință, dar e anevoios. Averile magiariilor aú apucat în alte mâni, cari numai de promovarea culturii magiare nu se îngrijesc, și în chipul acesta cultura acésta a fost împinsă tot mai îndêrêt, „făcênd loc unei alte culturi naționale, care azi întru atâta a înaintat, cât a ales Abrudul de locul, unde să se ridice cu timpul primul și singurul teatru. (?) Și dacă se va întimpla acésta, și dacă societatea magiară nu va face nimic pentru salvarea culturii proprii, faptul acesta va fi ultima lovitură de grație dată caracterului magiar acestui oraș, și de aceea că Abrudul a fost odată magiar, nu se va scie de cât în povești.“

E frumoasă ieremiada acésta și de bună samă guvernul nu va putea să o asculte nepăsător. Nu vor trece ani mulți și dorința magiariilor se va împlini. Și ridicat odată gimnasiul se va începe și a doua operă, munca de contopire a elementului românesc în națiunea magiară. Căci proprie ásta e și motivul de căpetenie, care a dat impuls acestei cereri.

După ultima statistică, în Abrud și cele 8 comune, cari alcătuiesc cercul Roșia sînt 23361 locuitori, din acestia 2789 sînt magiari și 266 străini, adecă

cu totul ceva preste 3000, în același timp românii sînt peste 26 mii. O țără cu mult mai înaintată în privința culturală ar trebui să fim, dacă putem să ridicăm gimnasiul și pentru trei mii de locuitori. Dar nu de acésta e vorba. E vecinicul motiv de cucerire, e dorul de a câștiga pentru ei poporul acestor munți, pe unde a rêsunat mai adese dorul de libertate.

„Munții nostri aur pórtă, noi cerșim din pórtă 'n pórtă,“ e tristul cântec al bietului Moș desmoștenit, care bate câmpiile Ardealului, purtându-și în spate marfa de câțiva zloți. Dar de acestia nime nu se îngrijesc. Las să cerșescă nepoții lui Horea și a lui Încu, sórtea lor nime nu le-o pórtă; să sufere, ca să se stingă în peptul lor germenul de viteji și fapte mari. O singură cale le stă deschisă spre fericire: cultura și contopirea în marea magiară, atunci și pentru ei va rêsări sórele bune stări, alt cum nu!

De ce să se îngrijoreze guvernul de sórtea celor 26 mii de români? ei aú aprópe gimnasiul de la Brad, — spun foile magiare. Da, il, aú, dar numai ei pot spune, cu câte jertfe l'aú ridicat și cu cât necaz il susțin. Și ce a dat guvernul pentru susținerea lui? Se rêspondă aceia, cari atât de binevoitor il cred pe guvern. Se rêspondă aceia cari, pe când laudă pe guvern pentru liberalitatea sa, pe atunci aplaudă pe secuii din Háromszék pentru că cer revisuirea legii de naționalități.

Feuilleton.

Bêtrânul visitiú.

(de Jacques Normand.)

— 19—20! În tocmai!

Roger număra la masa bancei „Credit Lyonnais“ a 20 notă de 1000 franci. Acesta era un cas norocos, neașteptat. Unul din losurile sale fusese tras și 20,000 de franci erau câștigați dintr'una.

Proverbiul vechiú: „apele mici se scurg în cele mari“ se adevărase și aici; căci Roger era bogat, și acest câștig, cădnt ea din ceriú, era un noroc mai mult. Dar 20,000 de franci îi primesce omul totuși bucuros, ori îi trebuie ori ba. Și Roger luă micul pachetaș de bancnote și îl viri cu sinceră mulțămire în buzunariul din lăuntru al vestei sale, tocmai la inimă, salută fugitiv pe cassariú și părăsi banca.

Ca adevărat parisian avea bucurie întru a bate stradele, până ce ajunse

în urmă la colțul ministeriului de marină. Aici se opri și-și scóse orologiul.

„Cinci minute până la 12.“

Îngrijat se uită peste piața „de la Concorde“, carea zăcea ca friptă în arșița sórelui. Peste acest focalariú larg trebuia să trecă, apoi încă peste „Champs Elysées“ până să ajungă în fine în raionul „Arc de Triomphe“, la casa sa.

Un fiacăr deschis trecea. El îl chemă, se sui și se aședă pe perina de piele sbircită de arșița sórelui și așa de caldă, în cât credea, că să aprinde sub ea. Își spuse adresa și calul porni într'un tropot așa de mereú, în cât mai numai cât nu mergea în paș.

La suire Roger nu se uitase la trăsura. Acum înse bágă de samă, că e un coș hârbuit, plecat într'o parte, care abia se mai ține pe róte. O lampă lipsia cu totul. cea alaltă era legată cu ață. Calul corespundea trásurei. De la visitiú vedea la început numai un spate mare, încovăiat, de la care spânzura dóné códe dintr'o livrée ponosită. Talia era strinsă numai cu un singur humb. Capul era acoperit de o pălărie mare de piele vâpsuită negru, de forma unú hornet de captor, de sub care se iveau nisce suvițe albe de păr.

În stînga de la acésta figură, ca o unghită de pescariú, părăsita atirna sbiciul, plin de tristétă.

Femeia sa îl aștepta la dejun. Bland și pátient de la natură, la început Roger se mângăia în speranța nesigură, că cu timpul calul totuși va prinde pași mai repedi, aducându-și a minte de proverbiul latin: „crescit eundo“; dar din acésta se alese nimic chiar și după ce ajunse la punctul cel mai înalt al stradei.

Atunci își perdu răbdarea.

„Dar te rog, visitiule, ceva mai tare!“

„Pe năduful acesta? Vreai dóră să-mi omor calul?“

Aceste cuvinte le zise într'un chip curtenitoriú, cordial, cu o vóce slabă și plină de milă.

Roger era o natură generosă. Se interesa de ómenii de poziție modestă și se îngreținea bucuros cu ei, căci ei îi deschideau ó lume nouă și putea să învețe de la ei mai mult, de cât de la semenii săi, cari mai toți se nimereau în același șablon și pe cari îi cunoșcea saú prea bine, saú prea puțin spre a se simți atras către ei. De astă dată el simți multă atragere către acest brav visitiú. Lui nu-i mai pása acum dacă

Și bine fac în sfârșit. De ce ar mai și sta legea de naționalități, când și așa nime nu își sparge capul cu executarea ei. Căci dacă și l'ar sparge, guvernul ar trebui să știe că datorință are să ridice gimnas românesc pentru zecile de mii de locuitori români, și să nu asculte numai de cererile câtorva oficiali magiari din acele părți, cari nu cultura o doresc, cât mai mult mânați sînt de dorul după cuceriri.

Acte sinodali. — Ca răspuns la frumoasa scrisoare, trimisă de Sfinția Sa Mitropolitul Victor, la aniversarea ducentenară a sfintei Uniri, Părinții sinodului i-au adresat cu dno 26/13 Septembrie 1900 următoarea scrisoare omagială subscrisă de toți.

Preafericite Părinte!

Literile apostolice, cu cari, urmând indemnului îngrijirei apostolice Te-ai îndurat a ne mângăia și binecuvînta de ună-zi, cu ocasiunea împlinirii seculului al doilea, de când părinții noștri au reînscopiat sf. Uniune cu biserica romană, ne-au înveselit cu atât mai virtos pe noi și pe credincioșii noștri, întru cât, prin acele ni-s-a dat tuturor o nouă și strălucită dovadă a osebitei bunăvoințe, ce Pontificii romanii o au față de noi și față de națiunea noastră. Preafericite Părinte! de când părinții noștri înainte de acesta cu două veacuri după un interval îndelungat de desbinare și de plâns cu sângerose lacrimi, au încheiat unirea cu scaunul roman, neamul acesta ascultător al Românilor, convins fiind, spre a ne folosi de cuvintele Sf. Tale pronunțate cu altă ocaziune, că „dar mai mare nu se poate da de la Dumnezeu, nici ămenilor singuratici, nici statelor, de cât acela, ca din îndurarea Lui să primescă adevărul catolic și primindu-l cu statornicie să-l păstreze,” — și alipit către Pontificii romanii, nu numai cu legăturile sângelui, ci și cu comunitatea credinții, — a început a străluci prin virtuți mai înainte necunoscute, pe cum și prin o civilizațiune nouă.

De aceea noi intrând în al treilea veac de la restaurarea Sf. Uniri și spre a celebra cu vrednicie memoria unui eveniment așa de însemnat, întruniți în Sinod provincial la Blaș, la scaunul arhiepiscopesc și mitropolitan de Alba-Iulia și Făgăraș al Românilor de ritul grec, de bucuria cea mare de care sîntem stăpâniți, indemnăți ne simțim, pentru bunăvoința această deosebită și părintescă față de noi, prosternuți înaintea Sf. Tale se aducem mulțumita noastră cea mai adîncă, și imitînd esemplul salutar al părinților noștri, adunați în ziua de 5 Sept. v. 1700 cu arhiepiscopul de atunci Atanasie în Sinod mare la Alba-Iulia, să ne mărturisim de membrii sf. maice biserice catolice, sub ascultarea Pontificilor romani, admitînd, mărturisind și credînd toate câte le admite, mărturisește și crede aceea sfîntă biserică romană.

Tot cu această ocaziune sîntem în plăcuta poziție de a comunica cetitorilor noștri și răspunsul Maiestății Sale dat la adresa trimisă cu ocazia serbărilor jubulare.

Magyar kir. vallás és közoktatásügyi Minister. 3995. eln. szám.

Méltóságos Érsek, Metropolita Ur!

A Felső személye körüli minister ur Ó Császári és Apostoli Királyi Felső kabinet irodájának f. hó 20-án 4. sz. a kelt közleménye alapján arra kért föl, hogy a gyulafehérvári és fogarasi főegyházmegeynek Méltóságod táviratában foglalt hódoló nyilvánításáért Ó Császári és Apostoli Királyi Felsőge nek a legmagasabb köszönetét kifejezzem. Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. — Budapest, 1900 Október hó 1-én. A minister meghagyásából: Molnár sk. ministeri tanácsos, elnöki titkár.

Méltóságos és Főtisztelendő Dr. Mihályi Viktor gyulafehérvári gör. kath. érsek és metropolita úrnak, Balázsfalván.

Congresul bisericii gr. ort. — Sâmbătă s'a încheiat la Sibiu congresul bisericii gr. ort. Remarcăm din celea petrecute acolo, interpelația dep. Cosma în afacerea rentei școlile de la Brașov. După o introducere istorică asupra statului chestiunii dl Part. Cosma întreabă pe Mitropolit, dacă e adevărat că s'a complanat această afacere și dacă e adevărat că din capitalul dat ca despăgăbire s'a înființat o fundațiune, depusă și administrată de Ministerul de culte. și că biserica Stului Nicolae din Brașov, care primesce interesele acestei fundațiuni e obligată să deie socoteli documentate în fie care an despre chipul cum folosește acei bani, și dacă în sfârșit s'a comunicat textul acelei învoielii internaționale cu Consistoriul și biserica proprietară?

Mitropolitul a cerut timp de gândire. În ședința de Vineri a răspuns, că complanarea s'a făcut și că e adevărat că averea fundațiunii e depusă la cassa statului, că să administrează acolo și că pe calea consistoriului să dau samă de bani. Actul de complanare între celea două guverne înse, spune că nu l'a primit.

Interpelantul la răspunsul spre știință și constată, că nefiind afacerea finalizată nu poate propune începerea pașilor pentru sanarea ranelor cauzate autonomiei,

Congresul acceptază aceste vederi și ia și ei răspunsul spre știință.

Altă chestiune importantă a fost hotărîrea pentru înființarea alor trei episcopii nouă.

În ședința din 18 ert. comisia organizătoare prin referentul său dl Cosma, după ce a pertractat raportul Consistoriului a propus următoarele: Congresul decide înființarea a trei eparchii nouă pe teritoriul mitropoliei, și anume: una cu reședința în Timișoara, alta în Oradea și a treia în Cluj. În acest scop însărcinează Consistoriul mitropolitan să elaboreze un plan exact și detaliat asupra modului și condițiilor de realizare practică a celor trei eparchii, arătând mij-

soția-sa va deveni impacientă; nu, dacă dejunul va trebui să steie mai mult la foe, ca altă dată. Nu putea dîră să nenorocască calul bietului om.

„Așa dară mână cum vrei, numai să ajungem odată!”

Între visitiū și oșpele său, — dacă pe căldura acesta tropică e lertată espresiunea, — se frânse gheața. Visitiūl se întorse mai de tot spre oșpe, ca să pótă răspunde mai bine și în poziția acesta se începu următoarea conversare:

„Un zăduf nebun, ca și când am fi la Senegal!”

„Ai fost DTa la Senegal?”

„D'apoi firesce, dîră d'ala sum Breton din St. Malo, și am servit ca marinar.”

„Și acum ești visitiū?”

„Deja din 1855.”

Trăsura ajunsese pe ridicătura, unde se află vechiul palat industrial. Visitiūl arătă cu sbiciul spre acela.

„Acolo a fost expoziția în 1855. Atunci făceam noi încă bune daravere. Cea din 1867 încă a mai mers, în 1878 încă n'a fost rău, dar în 1889 nu se mai putea face nimic.”

„Eū credeam din contră . . . .”

„Concurența Domnule, a avut câștigul! Aū fost prea multe omnibuse și tramvaieri. Cu deosebire aceste! Vai, la ămenii, cari le-aū scornit aceste, ar trebui să li-se taie capul! Și acum mai vin încă și cu roțițele lor și cu automobilele!”

„De câți ani vei fi DTa?”

„Mă apropiu de al 74-lea.”

Roger, — care era în deplină vigore și n'avea de cât 35 ani și pe lângă aceea putea duce o viață fără de griji și fericită, simți o adîncă compătimire față de sörtea acestui moșneg sdruncinat de ani, carele și acum mai era constrins să lucre.

Trăsura trecuse de raionul expoziției. Calul prinse la pași, căci calea începuse a să pleca la vale.

După o pauză bătrânul începu ăra-și:

„E o căldură cât ai putea căpeta insolatie!” — Luă pălăria de pe cap, o puse lângă sine pe cap și scoțind o năframă mare vîrgată, obosit și slăbit își șterse fruntea arđătoare, acoperită de sudori ca bobul de marl.

„Și pentru ce nu porți pălărie de paie?” întrebă Roger.

„T'oi spune Domnule! din respect către clienții. Sînt între ei unii, cari nu vęd bucuros acesta. Nu mai de mult de cât ieri, îmi pusesem o pălărie de paie, de tot nouă, care mă costase mulți bani, era cu părăi lași și cu petele, cam așa cum pörtă pescari.

Pălăria era aievea ceva „aparte” și de tot ușoră. — Destul, că vine colo un servitor și mă duce la „Rue Marbeuf”. Ajung acolo, servitorul firesce în trăsura, căci așa li năravul, când se pot preumbla fără să plătescă. — O cuconiță mică, frumușică, aștepta deja în ușă.

„Ce-i asta? — zise ea rece servitorului — Un visitiū cu pălărie de paie? Iosife, scii dîră bine, că eū așa ceva nu pot suferi!”

Un ast fel de gîrgăun îi intrase cuconiței în cap. Ce poți face la așa ceva? Servitorul bombăni încet câte-va sudălm și-mi dede 15 sous, pentru că îmi perdusem calea până acolo.”

„Ei, pentru ce te plîngi adevă?” zise Roger ridînd. „Cinci sau șese clienți de acestia pe zi — și DTa faci daraveri splendide fără a obosi calul.”

Sărmanul moșneg nu înțelese gluma.

„Nu, asta nu merge, pe clienți nu trebuie să-i supere omul!” și încetinel își puse ăra pălăria neagră pe cap.

Prin cuvintele aceste visitiūl câștigase deplin simpatia lui Roger. Acesta mai era încă unul din solul acolora, cari nu aveau nimic comun cu tinerii visitiū modernii, cari cu musteța resucită și cu țigărele în gură paradază pe capră cu picioarele peste olaltă.

„Adunatu-țai DTa ceva cel puțin pentru bătrânețe? Că dîră nu poți tot într'una să lucrezi!”

(Va urma.)

lôcele și garanțiile de înființare și susținere. Acest plan să-l subțernă proximalul congres.

După o îndelungată și viuă desbatere, congresul a primit întru toate propunerea comisiunii.

Cătră un nou ideal. — Reacțiunea contra ideilor positiviste și materialiste în chestiuni de religie, începe a-și arăta rîdele sale binefăcătoare chiar și la frații din România. Reîntorcerea la sentimentele religioase e cea mai sigură garanție, că un nou ideal începe a încolți în inimile oamenilor de dincolo cari doresc sincer progres și cultură. De multă vreme pe marca primului rege al României stăteau frumoasele cuvinte „Nihil sine Deo“, dar nu era cine să le cetască și cetindu-le să le simtă și pună în practică. În chipul acesta prăbușirea morală era de o imperativă necesitate.

De o vreme în cîce înse reîntorcerea acésta spre isvorul curat al învățăturilor religiunii creștine éasă tot mai mult în primul plan. Și azi cu bucurie salutăm apariția foii „Apostolul“, înființată chiar cu acésta menire și pusă sub redacția unui comitet compus din cei mai talentați bărbați eclesiastici.

Din lungul program lăsăm să urmeze câte va pasagii. Cetitorii nostri se vor alătura la noi în bunele speranțe ce punem în acésta fîte.

Să dăm cuvîntul comitetului de redacție:

Ce vrem? Un vînt puternic de idealism a început de la o vreme să bată în apusul Europei.

După un timp atât de îndelungat, în în care „necredința savantă“ și ironia volteriană treceau drept semn al superiorității intelectuale, o reacțiune simțitoare începe să se producă, în sensul concepțiilor idealiste.

În știință, în artă și în literatură, în politică chiar, idealismul renaște ca o protestare energică și fecundă, în potriua spiritului îngust imprimat în toate direcțiunile cugetării contemporane de filosofia anticreștină a vîcului XVIII.

Doctrina pozitivistă, acésta „religiune a materiei“, pentru care în afară de ceea ce experiența constată și simțurile ne dovedesc, nu pôte să mai existe nimic, începe să pîrdă pe fie ce zi din terenul câștigat, pentru a face loc credinței irezistibile într'o cauză invisibilă, superioară și regulătoare a întregului univers.

Numărul din ce în ce mai considerabil al gânditorilor din Apus, cari au sfîrșit urma ori cărei îndoeli și au primit acésta mîntuitoare credință precum și numărul, nu mai puțin considerabil, al celor cari, șovăitori încă, încercă să afe în doctrine exotice ori strani isvorul după care tînjesc sufletele lor însătate de lumină și de adevăr, dovedește, pentru cei cari pot și vor să înțelegă, că omenirea, neîndestulată de cultul deprimant al materiei, începe să dea sîmna unei fericite întîrceri la ideile mari și sîntoșe din care s'a hrănit, cu atîta înviorătoare dragoste, dealungul vîcurilor apuse.

Și întorcerea acésta nu va întîrzia de a deveni complectă și definitivă. Șovăitorii, cari caută aiea pacea și mulțămirea sufletului, vor vedea, în cele din urmă, că aceea ce în van speră să afe în altă parte o pot găsi, la îndemînă și din belșug, în divina învățătură a Mîntuitorului.

Creștinismul pôte îndestula prin grandioasă lui concepțiune trîbnița metafisică a celui mai mare cugetător, a unui Blaise Pascal, pe cum o îndestulează și pe a celui mai umil și mai simplu dintre muritorii.

Cât despre înălțimea lui morală, „Predica de pe munte“ stă și astăzi, pe cum va sta de a pururi, nu numai ca culmea etică,

ce l-a fost vre-o dată îngăduit umanității să întrezărească, dar și ca isvorul nesecat, din care vecinic vor curge infinite aplicațiuni.

După nouăsprezece vîcuri de la aparițiunea ei, într'un colț depărtat și obscur al Palestinei, doctrina care a preschimbât lumea din temelii, îmbunătățind pe individ și perfecționând speța, rămîne tot tîrmlul binecuvîntat al mîntuîței noastre.

„Luați jugul meu preste voi. — grăia divinel Mîntuitor al lumii — și ve învățați de la mine, că sînt blînd și smerit cu inima. și veți afla odihnă pentru sufletele vîstre; că jugul meu este bun și sarcina mea ușoră.“

Veac după veac să strecoră și să perde în neantul trecutului și jugul divin nu se cînteste. Tot mai blînd și mai cuprîndător împresoră el grumazul uriaș al creștinătății, căci sub dulcea lui povară inimile se răcoresc, mîntiile se limpezesc sufletul se avîntă în regiunile senine ale Idealului“.

Noi și Bulgarii.

(Continuare.)

În adevăr, în provinciile dunărene ale imperiului roman de la Constantin în cîce, biserica creștină, cu limbă latină, se găsește în stare de înflorire pînă la aședarea Slavilor pe la începutul secolului VII. Episcopii din aceste părți scriau latinesce, aici evanghelia lui Christos se predica latinesce, căci populațiunea era romanică.¹⁾ Diecesa *Daciei* (compusă din provinciile: Dacia ripensis, Dacia mediterana, Dardania cu Moesia superior, Praevalitana și o parte din Macedonia), ca și diecesa *Macedoniei* (Macedonia, Thesalia, Epir, Achaia, Creta), ambele formînd prefectura *Illyricum*, era sub jurisdicțiunea scaunului patriarchal al Romei, Patriarchul de Constantinopol nu avea în Europa, de cît Thracia cu Moesia inferioară și Scythia (= Dobrogea). În *Illyricum*, patriarchul Romei avé ca vicar al său pe arhiepiscopul de Thesalonic, constatat în acésta calitate, fără înterumpere, din secolul IV pînă în secolul VI.²⁾ Când împératul Iustinian înființază, în locul său natal (Turesium) în Dacia Aureliană, arhiepiscopatul Primei Iustiniane (535), el supune acestui arhiepiscopat latin și subordonat Romei, provinciile: Dacia mediterana, Dacia ripensis, Mysia secunda (= inferior), Dardania, Praevalitana, Macedonia secunda, partea Pannoniului pe la Sirmium, împreună cu câteva puncte din nordul Dunării, cuprinse în fortificațiunile dunărene. (Novella XI.) Vicariatul patriarchal al Romei în *Illyricum* trece apoi la arhiepiscopul Primei Iustiniane, care esercită acésta funcțiune pînă la desființarea arhiepiscopatului în secolul VII.³⁾ Așa continuă să prospereze biserica romană în provinciile dunărene ale imperiului pînă la începutul secolului VII, când invasiunea Slavilor face să dispară arhiepiscopatul Primei Iustiniane, cu celelalte episcopate latine lui subordonate din părțile ocupate de păgâni.

În urmă, creștinii din aceste părți atîrnă érašii de arhiepiscopatul de Thesalonic, care continuă a fi sub jurisdicțiunea Romei.⁴⁾ Pe timpul luptelor iconoclastice (726—842), *Illyricum* byzantin se desfăcu de Roma, după ce împératul Leon III Isaurul

il puse (733) sub jurisdicțiunea patriarchatului Constantinopolitan.⁵⁾ Dar acésta măsură nu avé sancțiune canonică și n'a fost recunoscută de papa. Întru cît ea a putut să aibă atunci vre-o urmare și pentru țările dunărene ocupate de Slavi și Bulgari, dependente de arhiepiscopatul de Thesalonic ca părți ale vechiului *Illyricum*, nu putem ști în lipsă de mărturii istorice. Înse este cert că Roma n'a renunțat la dreptul său de jurisdicțiune în aceste părți. Încă în anul 860, papa Nicolae I orănduește pe arhiepiscopul de Thesalonic — „*more vetere*“ — ca vicar al scaunului din Roma în provinciile *Illyricum*: „Epir, Macedonia, Thesalia, Achaia, Dacia ripensis, Dacia Mediteranea, Moesia, Dardania, Praevalitana“.⁶⁾ Patru ani în urmă se face creștinarea Bulgarilor (864), care a hotărît apoi și sôrtea bisericeii noastre.

Pe timpul de înflorire a bisericeii romane în sudul Dunării, creștinismul se propagă de acolo, cu zelul ce-l caracterizează în primele secole, și în nordul fluviului. Așa s'au creștinat Goții din Dacia, lucru care nu pôte să fi rămas fără influență și asupra elementului indigen de sub stăpînirea lor. Așa s'au făcut și creștinii dintre Huni (prin care trebuie se înțelegem mai ales neamuri supuse stăpînirii acestora), menționați la scriitorii contemporani pe la începutul secolului V.⁷⁾

Propagarea creștinismului în nordul Dunării a urmat parte prin contactul neînterupt cu provincialii creștini din imperiul roman, parte prin nenumărații captivi romani aduși din imperiu. Despre propaganda făcută aici de captivii romani avem mărturii directe. Viața s. Dimitrie de la Thesalonic (în cartea II a miraculelor, scrisă pe la începutul secolului IX) arată foarte lămurit că numeroșii captivi transportați „peste Dunăre“ de Avari, din provinciile dunărene ale imperiului roman, au răspândit credința creștină între neamurile supuse Avarilor, așa în cît în secolul VII există în aceste părți, după spusele ei, „un popor creștin foarte numeros și mare“.⁸⁾ Este remarcabil că chiar în Thesalonic, de care arhiepiscopatul atîrna pe atunci creștinii din părțile dunărene, se avea știre despre acésta. Din altă parte aflăm, că pe la începutul secolului IX, și captivii transportați de Bulgari în nordul Dunării (*εις Βουλγαρίαν εκειθεν του Ιστρον ποταμου*) fac o vie propagandă creștină, care începu să atragă chiar și pe Bulgari.⁹⁾

Propagatorii creștinismului în părțile dincîce de Dunăre fiind mai ales din provinciile cu episcopate latine și supuse Romei, este învederat că ei l'au răspândit în formă latină. Și dacă Slavii din Pannonia și peninsula balcanică au primit, sub influența bisericeii romane din *Illyricum*, primele elemente creștine în formă latină, cum arată unele cuvinte creștine de origine romană în limbajul lor,¹⁰⁾ cu atîta mai mult Românii din Dacia, de aceeași limbă cu frații lor creștini din imperiu.

(Va urma.)

¹⁾ Cf. Jung, Die romanischen Landschaften des römischen Reiches. Innsbruck 1881, pag. 374. Jireček, Geschichte der Bulgaren. Prag. 1876. pag. 66.

²⁾ Jaffé, Regesta Pontificum Romanorum. Lipsiae 1888 (ed. II.) tom. I, pag. 37—108. t. II. p. 733. a. 369—520.

³⁾ Jaffé I, p. 151—208. a. 591—602.

⁴⁾ Jaffé I. p. 223. a. 625. V. 231. a. 649.

⁵⁾ Le Quien, Oriens Christianus I, 96—97.

⁶⁾ Migne, Patr. lat. XIX, 773. Jaffé I, 343.

⁷⁾ Hieron. 107. Migne, Patr. lat. XXII, 870. Orosius VII, 41. Migne, Patr. lat. XXXI, 1168.

⁸⁾ Migne, Patrologia graeca CXVI, 1361 sq.

⁹⁾ Stritter, Memoriae populorum olim ad Danubium incolentium, II, 553—558. 563 sq.

¹⁰⁾ Miklosich, Die christliche Terminologie der slavischen Sprachen. Denkschriften der k. Akademie der Wissenschaften. Ph.-hist. Cl. XXIV. Viena 1876.

Revistă politică.

Din Patrie. Comisiunea judiciară a dietei ungare, a sfârșit desbaterea asupra proiectului despre înarticularia în lege a căsătoriei moștenitoriului de tron, primindu-l în general și în special. Zilele acestea va fi discutat în plenul dietei.

În congregațiunea comitatului Treșcaune, mai în zilele trecute secuii au decis să ceară revisuirea legii de naționalități. Tot o dată s'au hotărât să trimită acest conclud al lor la toate congregațiunile comitatense.

Austria. În Austria toate partidele se pregătesc pentru lupta electorală. Alegerile se vor face la sfârșitul lunii lui Decembrie și începutul lui Ianuar. Toate partidele țin conferință în care își precizează ținuta.

De curând au ținut și partidul progresiștilor germani, o conferință în care presidentul în vorbirea de deschidere, a accentuat necesitatea luptei ce toate partidele germane trebuie să o porțe în po-triva Cehilor. Conchidând din acestea, putem proroci cu siguranță, că și „Reichsrathul”-ul viitor va fi ca și în trecut, necapace de muncă serioasă, căci de o înțelegere între cehi și germani, nici vorbă nu poate fi.

Germania. În Germania în locul lui Hohenlohe, a fost numit de cancelar al imperiului contele Bülow, care și până acum, a arătat succese frumoase pe terenul politicii esterne. Retragerea lui Hohenlohe n'a fost provocată de considerații politice, el s'a retras din motivul că era deja bătrân și slăbit. Bülow a fost felicitat de Împăratul-Rege al nostru, și de toți domnitorii cărora împăratul Wilhelm le-a notificat numirea lui Bülow. Se zice că convențiunea dintre Anglia și Germania în chestia chineză ar fi opera lui Bülow.

România. Parlamentul din România, convocat în sesiune extraordinară, terminându-și lucrările, a fost închis.

În mesagiul de tron se exprimă mulțumită deputaților, cari în timpul verii ocupați fiind, totuși au sacrificat interesele lor private, binelui de obște, contribuind ast fel la îmbunătățirea situațiunei financiare a țării.

În afacerea asasinilor lui Mihăilean, curtea de apel, a relegat judecarea cauzei la curtea cu jurați a tribunalului de Ilfov (București).

Acusat e și Boris Surafow, president al comitetului macedo-bulgar. Pertractarea se va începe în 14 Nov. st. n. și probabil va dura mai multe zile.

China. Mare senzație a făcut în lumea diplomatică convenția încheiată între Germania și Anglia în chestiunea chineză. Ambe puterile se obligă să nu cuprindă teritor chinez, și să-și apare imprutat interesele în China.

Convenția acesta a surprins cu deosebire pe Rusia și Franța. Austria și Italia se vor alătura la convenție, fiind că fac parte din tripla alianță. Statele-Unite, încă au declarat că primesc principiile convențiunei.

De o cam dată pertractările de pace în Peking au fost amânate. Se zice că generalul Waldersee, ar fi declarat că consideră războiul din China de sfârșit și așteptă a fi rechemat.

Corespondințe.

Sfințire de biserică.

Oarda de sus 16 Oct. 1900.

Despre o sută ani de grele încercări mărturisea o modestă bisericuță, ridicată în comuna noastră, vorbea despre sfânta noastră legătură cu Roma. Furtunile veacului o sguđuise din temelii și pioșii nostri credincioși mai că nu mai aveau unde să se întrunescă, spre a preamări pe Cel de sus. Ridicarea unei nouă biserici era zilnicul oftat al fie căruia. Rugăciunea și munca ne-a ajutat. De abia sînt patru luni de când am delăturat ultimele remășițe ale vechei noastre biserici, și în locul ei s'a ridicat o frumoasă și destul de spațioasă biserică de piatră. Mic cu mare și-a dat obolul pentru ridicarea acestei biserici și între toți atât cu sfatul cât și cu însemnatul ajutor material a premers iubitul nostru jude comunal și curator primar *Artemie Stoia*.

Duminecă în 14 Octobrie, zi de îndoită srbătoare a fost pentru credincioșii nostri. De îndoită srbătoare, fiind că ne-a fost dat a primi în sinul nostru pe Mon. dn Alesandru Dobrescu, încredințatul Escelenții Sale pentru săvîrșirea actului sfințirii bisericii și fiind că cu acesta ocazie am putut srbători în noua noastră biserică ducentenarul sfintei noastre uniri. Spațioasă și bine îngrijita curte a bisericii era plină de lume de aici din comună, din Alba-Iulia și alte sate. Asistat de On. domn Ioan Bitea, parochul Cutului, Ioan Pop parochul Daiei și parochul local Avram Stoian, dl Alesandru Dobrescu începe actul sfințirii.

Cântările le conduce învățătorul din Cut. Apa fiind deja sfințită se încunjură biserică, se cetesc Evangeliile și se stropesc biserică cu apa sfințită. Continuându-se apoi serviciul divin, după cetirea sfintei evanghelii dl vice-protopop lăsând să se cetescă prin preotul Bitea, scrisoarea Escel. Sale prin care împărtășește binecuvîntarea sa tuturor credincioșilor, ține o frumoasă și instructivă predică. Arată cum trebuie păzită sfânta noastră credință cătră biserică mamă, deslușește datorințele credincioșilor și mulțumesc tuturor acelora, cari au contribuit la ridicarea sfintului locaș dumnezeesc.

Se cetesc apoi lista binefăcătorilor între cari merită amintire judele Artemie Stoia, Ioan Pleșa, notar, Irimie Oprea, Niculaș Rus ziditorul bisericii, Ioan Bota din Alba-Iulia și Basiliu Hătegan notar și alții. Dl Protopop află ocazia acesta de binevenită ca să espună, după cetirea listei donatorilor, într'o frumoasă vorbire, binefacerile ce le-a revărsat asupra noastră sfintă noastră unire cu Roma, scutul puternic ce ni-l'a dat tot deuna biserică

apostolului Petru, și renoita asigurare, chiar acum, cu ocazia jubileului, despre via interesare ce ni-o pōrtă sfîntul Părinte capul vĕdnt al bisericii noastre. . . .

La eșirea cu darurile a fost amintit și Mitropol. Atanasii.

Cătră amezi actul sfințirii fiind terminat, poporul mulțumesc călduros dlui Protopop, care cu mult zel și abnegațiune lucră la ridicarea morală și materială a credincioșilor din tractul său.

Deși în condițiuni materiale foarte modeste, preotul local întrucesc în și mai modesta sa locuință pe preoții celebranți, fruntașii comunei și pe străinii veniți să asiste la actul sfințirii.

În decursul prânzului dl Dobrescu ridică glasul său spre a exprima omagiile sale Escelenții Sale, prealuminatului archiepiscop al sfintei noastre biserici și îi doresce mulți fericiți ani de păstorire, spre preamărirea lui Dumnezeu și prosperarea poporului nostru. Preotul local salută pe delegatul Escel. Sale și a Prea vener. Consistor, dorindu-i să pōtă sfinți încă multe biserici și mulțumindu-i pentru sfatul și stăruința neobosită cu care a urmărit de la început ridicarea bisericii. Dl notar Hătegan salută preoții pentru zelul și lucrarea îndreptată spre creșterea și luminarea poporului nostru. Parochul Ioan Bitea a adus meritate laude și mulțumite întreprindătorului Niculaș Rus, care nu numai că a săvîrșit zidirea frumoasă și trainică a bisericii pentru o plată de tot modestă, dar a mai dăruit din al său propriu sfînta cruce de la altar pe cum și alte lucruri. . . .

Tot în decursul mesei oșpeții au fost surprinși cu două telegrame.

Doi buni creștini originari de aici, dar depărtați, a nume: George Stoian, șef de stație în Buzău și Nicolaș Dregheci, funcționar în Becicherecul-mare își arătară dragostea față de neamul lor trimițând, cel dintâiu pe lângă o călduroasă salutare 100 franci, er al doilea 20 corone spre scopurile sfintei biserici. Donatori au fost viu aclamați.

Spre încheiere notez, că comuna noastră bisericăscă numără la 60 de familii. Omenii sînt sirguincioși și morali. Fie, ca toți credincioșii nostri să urmeze frumoasa pildă ce o dă judele comunal dl Artemie Stoia, acest fruntaș al comunei, care atât față de sfînta biserică își cunoșce datorințele, dar și față de popor, servindu-i ca exemplu în lucrarea rațională a pămîntului, în conducerea economică și alte celea.

Dumnezeu să ne ajute, să putem saluta începutul ducentenarului al treilea al reunirii noastre și cu o școlă frumoasă, ceea ce cu ajutorul Celui de sus și al omenilor doritori de înaintare, sperăm mult.

A. S.

Conferință preoțescă.

Tr. Surduc, diec. Gherla.

Preoții tractului Surduc, conform decisiunei aduse în conferința de primăvară și-au ținut conferința de toamnă la 30 Septembrie st. n. a. c. în parochia Surduc, cu care ocaziune și-au manifestat omagiul și recunoștința pentru binefacerile, ce în decurs de doi secolii le-a revărsat s. Unire asupra poporului românesc.

La această conferință, au fost prezenți următorii Domni preoți tractuali: *M. On D. Vasiliu Pop*, adm. of. protopop a tr. Surducului și preot în Cristolțel. *Pachomiu Pop*, notar tractual și preot în Lozna-mare. *Gavril Popoviciu*, preot în Briglez. *Daniil Rus*, preot în G.-Muncel. *Ioan Pocol*, preot în Buzaș. *Iulian Ancean*, preot în Surduc. *Nicolau Popoviciu*, preot în Solomon. *Alexandru Florian*, preot în Preluc și *Iacob Marga*, preot în Zalha.

Au mai participat ca oșpeți din tract. Ciocmanului: *Tit Trif*, preot în Ciocman și din tr. Napradei *Demetriu Sav*, preot în Poiniță.

În ziua sus amintită la 7 ore dimineața, s'a celebrat s. Liturgie comemorativă, pontificând dl protopop Vasiliu Pop cu asistenta preoților tractuali. La ieșirea cu darurile s'a pomenit Papa Piu al IX restauratorul provinciei mitropolitane și în Domnul adormiții: Teofil și Atanasie, întemeietorii s. Uniri. După rugăciunea Amyonului s'a cântat prin preoții celebranți Doxologia cea mare și s'au cetit și rugăciunile de la litie. La finea s. Liturgiei, Ioan Pocol preot în Buzaș, a ținut vorbirea ocazională, arătând binefacerile ce le-a revărsat s. Unire asupra poporului românesc. Vorbirea a fost ascultată cu încordată atențiune de către auditori. La serviciul divin a participat poporul credincios din Surduc și jur și inteligența din loc în număr complet.

După s. liturgie s'a început conferința.

Din protocolul conferinței aflu cu scop a comunica în extras punctele mai însemnate și decisiunile aduse prin membrii conferinței.

M. O. D. Vasiliu Pop, adm. of. prot. ca president al conferinței, prin o cuvîntare festivă și foarte acomodată zilei de astăzi, în nex cu serbările ducentenare ale s. Uniri, arată foarte frumos însușirile și strălucirile bisericești celei adevărate a lui Christos, preamărind pe întemeietorii s. Uniri Teofil și Atanasie și urmașii glorioși în scaunele acelora și face deducțiune la efectele folositoare provenite prin s. Unire pe terenul bisericesc, cultural și național.

Conducerea protocolului conferinței se congresează notarului tractual Pachomiu Pop.

Înainte de toate preoții tractuali Surduc intruniți în conferință, cu ocaziunea acestor serbări iubilare, își exprimă la protocol nețermuritul lor devotament, fidelitate și supunere omagială față de Escel. Sa Dr. Ioan Szabó Episc. diecesan.

După aceea Iacob Marga, preot în Zalha își cetesce disertația „Iubileul de 200 ani al s. Uniri”, care a fost ascultată cu multă atențiune.

Venind la ordinea zilei propunerile Pachomiu Pop, preot în Lozna-mare propune conferinței, să se rîge Veneratul Ordinariat, ca să facă pașii necesari și se esopereze de la În. Ministeriul de culte și instr. publică ca ajutorul de stat, ce se distribuie preoților ilegal să se concrédă exclusive Vener. Ordinariat spre distribuie legală între preoți și în cât va fi posibil luând de basă venitele statorite prin comisiunea censurătoare de congruă, cu atât mai virtos, că În. Ministeriul considerând mai mult la ținuta politică și patronagiul unor indiviți cu influență și mai mult la informațiunile sinistre ale subalternilor săi, nu privește nici de cum meritele pe terenul bisericesc al preoților, nici venitele debile parochiale și alte circumstății basate

ale acestora, — și ast fel se întimplă, că unor preoți li-se asignează o sumă enormă. altora o sumă foarte bagatelă — pentru care nici nu merită să se mînjescă cu acest ajutor — și altora nu li-se asignează chiar nimic, ba ce e mai mult, acest ajutor de comun se acórdă unor preoți-moralisti în stare materială bună și fără familie, pe când unii teologi absoluți și meritați pe cariera preoțescă și cu familie grea nu capătă nimic.

Conferința unanim află foarte la loc propunerea această, apróba toate motivele indicate și primesce propunerea. rógă dar pe Preaveneratul Ordinariat, ca conform procedurii din diecesa Lugosului să se concrédă și în diecesa noastră exclusive Vener. Ordinariat distribuie ajutorului de stat.

Pachomiu Pop propune conferinței mai departe. să se rîge Veneratul Ordinariat, ca să atragă atențiunea clerului diecesan față de Literile dimisoriale, ce se edau prin preotul mirelui, când sponsul încheie Sacramentul Căsătoriei cu sponsă din altă comună, de ore ce se întimplă, cu deosebire în tractele vecine, că preotul miresei — unde se îndeplinește actul cununiei — nu pretinde de la mire Litere dimisoriale, ci îi cunună simpliecer pe basa adevărului de la matriculantul civil, ceea ce e foarte mare greșelă, cu atât mai virtos, că între miri pot subversa impedimente canonice, cari opresc s. taină a cununiei și cari legea civilă nu le cunósce; și mirele póte merge la cununie nemărturisit și necuminecat, și considerând că legile și ordinațiunile bisericesci și după introducerea căsătoriei civile au rămas nestrămutate și neatinsse rógă pe membrii conferinței să primescă propunerea această.

Conferința primesce propunerea această și rógă pe Veneratul Ordinariat ca prin un cercular către clerul din întreaga diecesă, să reîmpróspe în memorie datorința preoților față de Literile dimisoriale.

Iacob Marga aduce pe tapet diversitatea stolelor și propune să se rîge Veneratul Ordinariat să facă pașii necesari ca să se introducă uniformitatea și egalitatea în toate parochiile față de competențele stolarilor.

Pertactându-se apoi și alte chestiuni venite la ordinea zilei, se decide în urmă ca conferința venitoare de primăvara să se țină în Zalha. Presidele propune că pe venitor nu după ss. Pasel să se țină conferința de primăvară, ci în Postul Paresemilor, care timp e mai acomodat și pentru preoții tractuali de a se putea mărturisi.

Membrii conferinței apróba propunerea. De concionator la conferința venitoare se alege Nicolau Popoviciu și de disertante Alecsandru Florian.

Din încrederea conferinței:

Pachomiu Pop
notar tractual.

NOUTĂȚI.

Din Archidieceasă. Rsm. Dr. *Aug. Bunea* can. mitrop. a fost numit inspector școlastic archid. — On. *Vasile Urzică*, a fost absolvat de la admin. parochiei Blășel și numit cooperator în Varviz, tr. Giurgeu.

Faptă nobilă. Primum următoarele șire: „Prea onorată redacțiune! Vă rog să bine voiiți a înregistra noul act de pietate creștinească săvîrșit de Alteța Sa Dna Mileva Naco ducésă de San Marco. Numita ducésă s'a îndurat adevărat a-mi întinde mână de ajutor la împușinarea concubinatelor, provédînd cu

îmbrăcăminte de sêrbătore pe cei ce de sensă aduceau miseria, și suportând spesele recerute la procurarea documentelor prescrișe de legile civile bisericesci. Ast fel în decursul acestui an s'au cununat 12 părechi gr. cat. cu spele Alteței sale. Pe lângă aceea prin ordinul său, ca în funcțiune ori în servițiu la dominiul dênsei să nu póta fi nime aplicat dacă e concubinar, a dat îndemn a să căsători pe lege și alți concubinari. Ar mai fi de dorit ca la nici o comună politică să nu póta fi aplicați concubinari publici. Atunci mai iute s'ar trezi în ómeni resimțul și disprețul către acest viț.” Comloșul-mare la 23 Octobrie 1900. Dr. *Laurean Luca* protop.

Constituirii. Societatea „Inocențiu M. Clain” a teologilor români gr. cat. din Blăș s'a constituit pe anul societar 1900/901 în modul următor: president Petru Sântoma, teolog an. IV; — vicepresident Ioan Sever Frățilă, teol. an. III; — secretar Iacob C. Domșa, teol. an. IV; — cassar Valer Vêry, teol. an. III; — controlor Trălan German, teol. an. II; — archivar Carol Ignat, teol. an. III; — bibliotecar Nicolau Ticaciú, teol. an. II; — notar Iulian Aldica, teol. an. I. Membri în comisia supra-critisătore: Aron S. Niculaú, teol. an. IV; Octavian Popa, teol. an. I.

Școlastic. Adunarea generală a despărț. Mediaș a reun. învêț. archid. se va ținé la 8. Nov. n. c. în *Mórdes*.

„România-Jună” valorosul ziar național independent. ce apărea la București, anunță în nrl 299. de la 9 Oct. v. că își va întrerumpe de o cam dată apariția probabil până pe la 15. Nov. spre a să organiza din nou. — Regretăm foarte mult chiar și suspendarea provisoră a apariții acestui escelent ziar, care a întrecut prin felul cum a fost redactat toate ziarele fraților de dincolo. Îi dorim din inimă cât mai neîntârziată apariție.

Congregația de toamnă a comitatului Alba-infer. e convocată pe 30. Oct. în Aiud. La ordinea zilei 57. puncte, multe de un deosebit interes și pentru români.

Loteria casei naționale s'a tras la 20 ert. În numărul viitor vom publica lista numerilor ieșiți. Și până atunci spunem, că suma de 10,000 cor. a cădut asupra nrului 28621. care a fost proprietatea Asociațiunii.

Gimnas la Abrud. Prin munții apusei s'au pus la cale o mișcare patriotică, cu scopul, să se esopereze înființarea unui gimnas de stat în Abrud. Mișcarea a fost inițiată de cercurile oficialilor magiari, cari cer acum și aderarea românilor. Zilele acestea o deputație constătătoare din 12 persoane, între cari probabil sînt și doi români, au fost la comitele suprem și vicecomitele comitatului Alba inf. De la Aiud au plecat la Pesta unde se vor presenta la ministrul de culte, de finanțe și de comerț, rugându-se pentru sprijin.

De la Sinod. În vitrina librăriei noastre se pot vedea zilnic câteva tablouri frumos executate, fotografiate cu ocazia Sinodului. Unul din tablourile acestea represintă pe membrii Sinodului postaiți înaintea reședinții mitropolitane, în front Mitropolitul încunjurat de P. P. S. S. Arhieriei și la spate ceilalți membrii. Tabloul acesta are două variante. Altul înfățișează pe Mitropolitul, Episc. Pavel și Radu, venind de la biserică, și alta pe Ep. Szabó cu Dr. Marcu în trăsura, amândoué sînt fotografii momentane. Celea dintâiu se pot procura à 3 fl., ér celealalte à 1 fl. Se mai vede tot acolo fotografia escelentă a Esc. Sale. Mitropolitul are pe cap camilafca și în mână cârja pastorală. Costă și această 1 fl.

Necrolog. O telegramă scurtă din Roma, anunță mórtea msgn. *Iosif Sembratovici*, fost episcop gr. cat. de Lemberg.

† *Ioan Pop* asesor consistorial, protopop onorar, parochul Odoreni și preot iubilar, a repausat în 23 c. în etate de 91 ani, în anul al 64-lea al preoției.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfântului Augustin.

VIII.

(Continuare.)

Între acestea înse pe Monica nimic nu o mai reținea. Ori pentru că în epistolele ultime ale lui Augustin s'a reoglindat tare tristețea sufletului lui, ori pentru că Monica în propria-i inimă de mamă a presimțit oftările tănuite ale inimei fiului său: ea s'a hotărât să călătorească la el. Lungă călătorie și urcicioasă! A trebuit să treacă peste totă marea mediterană, a trebuit să-și părăsească patria, casa, datinile și fiind că era săracă, cine scie nu a trebuit să-și vîndă și puținul, ce-l avea, ca să-și acopere speșele de călătorie? Dară este oare sacrificiul, care se reținea cândva pe o mamă, cu deosebire dacă această mamă e o sfîntă?

Monica la anul 385 îmbarcă, probabil tocmai în același port, unde fiul său o părăsise cu 5 ani înainte de acesta, și dacă a avut timp fără îndoielă s'a și rugat în mica capelă a sfîntului Ciprian, unde petrecuse atunci o noapte așa de dureroasă. De sigur s'a rugat lui Dumnezeu să-i concedă a-și mai vedea o dată fiul și ce-i mai mult a-l putea mîngăia și întorcel.

La început se părea, că Dumnezeu nu ar voi, să-i facă parte de bucuria revederii fiului său. Pentru că abia perdu din vedere țermurul Africeii și erupse o furtună îngrozitoare. Marea era rēscobolită până în fund, valuri amenințătoare se aruncau asupra năii și o isbiau cu vuflet sēlbatic. Întreg echipajul tremura. Chiar și matrozii s'au înforat, numai Monica nu se temea. Cum? Putē-s'ar, să piēră ea înainte de a-și vedea fiul? Împedeca-o-ar oare Dumnezeu în convirtirea lui Augustin? Ea vedea bine, simția chiar în adēncul inimei sale de mamă, în sufletul său creștinesc și sfînt, că acesta e cu neputință! Stānd ast fel pe podul năii, liniștită și sigură îmbărbăta pe matrozii și le spunea într'un ton, ce pētrundea inima fie cārui, că furtuna nu peste mult va înceta, și că vor ajunge norocoși la țermure. Și întru adevēr, — vîntul nu peste mult se liniști și cānd se împrăștiară norii, ei vēdură țermurii seninii ai Italiei. ¹⁾

Monica în dată grābi la Roma. Ardea de dorul de a îmbrāșoa pe fiul său și de a-i cunoșce starea sufletescă. Dar închipuiți-vē mārimea durerii ei! Sosind în Roma, pe Augustin nu-l află, el călătorise deja la Milan.

Trebuie să presupunem, că Monica a încunjurat fără voie epistola Augustin, în care o încunoscinta despre plecarea sa, pentru că e imposibil a admite, că un fiu, care atāt de delicat își iubia pe mamă-sa să nu o fi înștiințat despre această intențiune a sa, ba e probabil, că chiar epistolele pline de tristețā, desperare și nehotărēre ale lui Augustin, în cari comunică mamei sale, că nu voiesce să rămānă mai mult în Roma, că și-a închis șcōla și că se mută în Milan, e probabil zic, că acestea epistole mișcānd adēnc sufletul Moniceii o au înduplecat și la plecarea așa de grabnică.

Afacerea de la Milan fu cam pripită. Augustin a fost plecat lute într'acolo, — după ce a înștiințat pe scurt pe mamă-sa

despre starea lucrului, fără să-l fi trecut prin minte, că dōră mamă-sa ar vrea să vină după el, cu atāt mai puțin, că dōră a și plecat deja.

Ori cāt de tare o descuragia pe Monica pedeca neașteptată, ea îndată a fost gata cu noua-i hotărēre. Milanul zace în o depārtare de 200 de mile de la Roma și calea conduce peste munții Apenini, dar ce-l asta pe lāngă calea încōdată așa de lungă pe o mare furtunosă? Plecă deci plină de dor, însoțită între ostenețele acestei mari călătorii de credința neclătită, că-și va vedea fiul și îl va întorcel la Dumnezeu.

Pentru a fi cineva pētruns de o credință așa de tare e destul a fi mamă și a iubi pe Dumnezeu mai pe sus de tōte. În cazul acesta însuși Dumnezeu a mārīt credința în inima femeii demne de admirat, ca nimic să nu o pōtă împedeca. Pentru că ea era de lipsă să fie lāngă fiul său! Augustin ajunsese în crisa cea mai mare, ce premerge renascerii spre credință, era gata a-și rēscum-pēra fericirea credinței prin o agoniă cu mult mai dureroasă, de cāt cele de pānă acum. Într'un timp ca acesta Monica nu putea lipsi, ea trebuia să dea fiului său ultimul și cel mai de căpetenie ajutor.

După atātia ani de temere, neliniște și de lacrimi, Dumnezeu în fine a hotărīt, că va māngăia pe șerbitōrea sa. Etā pentru ce o a condus în Milan, chiar în oară, cānd Augustin se ridica din întunecime, ca să între în lumină. Mult a suferit ea pentru fiul său, a fost deci dēmnă să fie de față și la reînvierea și mārirea lui.

IX.

Crisa ultimă. — Prāpastia cea mai adēncă. — Monica chiemă în ajutoriū pe s. Ambrosie și își duplică zelul.

384—386.

Într'acestea Augustin ajunsese în Milan și în periculōsa stare sufletescă descrisă în capitolul precedent își ocupă catedra de retorică. El cānta adevērul pretutindenii, dar nu îl află nicārī, îl iubia încă, dar desperă de aflarea lui și ajunsese la convingerea desperată, că: acela e cel mai întēlept, — care dubiteză de tōte. Și această e prāpastia cea din urmă, cu mult mai adēncă de cāt cele alalte, cu mult mai întunecată și mai puțin vrednică de el. În care totuși s'a sbātut doi ani întregi, și din care, spre marea lui norocire eși creștin; pentru că dacă nu reușia ast fel, s'ar fi dobitocit de tot. Și tocmai pentru că el atunci era în pericolele cele mai mari, a trimis Dumnezeu la dēnsul pe Monica, ca să-i ajute întru a afla calea adevērului.

Dar ori și cāt de necesară fu pentru Augustin prezența mamei sale, în acest moment critic ea singură nu-l putea fi destul. Inima mamei constă din curățenie, fragedime și energică, — și totuși cūteț a zice, că ea nu este nici destul de tare, nici destul de curată, ca să-și pōtă renasce fiul spre lumina cea cerescă. La această lucrare divină se recere un suflet, care prin consacrare a primit o mai mare putere de viață și de reînviere.

Ceea ce începe mama prin lacrimile sale, îndeplinesce preotul prin autoritatea și sangele lui Isus Christos. Și cu cāt s'a eufundat mai adēnc în prāpastia, cel ce trebuie scāpat, cu o atāt mai delicată îngrijire alege Dumnezeu pe mama creștină și pe preot, cari împreună trebuie să conlucre la această vindecare sublimă. Etā, din ce causă, Dumnezeu după ce a dat lui Augustin pe sfînta Monică, a dispus spre binele lui tot atunci și pe sfîntul Ambrosie.

Acest sfînt episcop par'că anume a fost creat, ca să întēlegă starea sufletescă a acestui tiner neliniștit, trist și inflăcārat, care pe o formă era gata: a înflori sau a vestezi, după cum ar fi fost influințat. Ambrosiū și-a petrecut tinerēta în lume, între miș de greutăți și studii: în acesta convenia el cu Augustin. Apoi și el s'a fost dedicat studiului oratoriei, și de tiner își eluptă un renume strălucit la tribunal: acesta e a dōua trāsūră comună cu Augustin. În fine și dînsul, fiul unei mame creștine, asemenea lui Augustin, pānă peste 30 de ani a fost un simplu catechumen; cu tōte acestea trebuie să ne grābim a spune, că Ambrosiū ca catechumen n'a avut parte nici de îndoielile, nici de escesele, nici de rātēcirile lui Augustin. Și dōră tocmai acesta a mārīt simpatia lor. Fiind că pentru a te alipi cu blāndēta de o inimă pēcātōsă, pentru a simți adēnc și cu gingășia turburările dureroșe ale unui suflet, e bine, cāte odată e mai bine, a fi trāit tot deuna în seninătate, în lumină și în pace sufletescă. Ast fel aceste dōue vieți pānă la virsta de 30 ani aveau o minunată asemēnare întru tōte, afară de pēcat. Atunci înse o întimplare neprevēdută schimbă de odată cursul vieții lui Ambrosiū. Scaunul episcopese din Milan devenise vacant. La alegere se luptau dōue partide și încă cu atātă foc, în cāt alegerea s'ar fi putut termina cu vērșare de sange. Ambrosiū, ca prefect al orașului se prezenta în biserică spre a susține ordinea. Pe cānd el vorbește cātră popor cu o elocință uimitōre, se aude de odată o vōce de copil strigānd: „Ambrosiū episcop! Ambrosiū episcop!” Cuvintele acestea nevinovate pāreau că sint venite din ceriū. Se auđiră nesfārșite aprobări — și cele dōue partide se învoiră a-l pune pe Ambrosiū de episcop în Milan.

Ast fel Ambrosiū carele pānă aci era numai catechumen se hoteză, și după ce petrecu opt zile în singurătate, în rugăciuni și lacrimi, fu chirotonit mai întâi de preot, după aceea imediat la 7 Decembre anul 374 de episcop. ¹⁾ Ca și o flōre care nu așteptă de cāt ultima rađă de sōre ca să-și reverse tot parfumul său, ast fel și Ambrosiū numai în urma efectului ce l'a produs consacrația sa de episcop s'a dezvoltat pe deplin. Toți tesaurii inimei sale nobile eșiră la lumină. Era episcop și tot odată și bārbat de stat, se ocupa și cu sufletele și cu afacerile statului; trăia în lume ca celeia să-i cāștige pace; trăia onōrei ca să-i cāștige respect și înaintea principilor desfrēnați; se închidea oare întregi cu pēcătoșii, pe cari îi moia cu lacrimile sale; regilor le trimitea interpelări aspre și cūtețātōre, compunea cāntece de o melodiă curată, rāpitōre pentru vergurele consacrate lui Dumnezeu; el era omul tuturor fără deosebire de vristă sau stare, în ori ce necas s'ar fi aflat, cu ori ce vīrtute ar fi fost înzestrat cineva. Era episcop după placul lui Dumnezeu, și lumea de atunci a fost fericită că l'a aflat.

Tōte acestea înse-s numai preludiul vieții lui. Crescēnd din zi în zi în sfîntenia el se pregătia pentru dōue fapte neprevēdute, pentru cari exclusiv pōte l'a înălțat Dumnezeu atāt de sus, și cari aveau să-l încunune fruntea cu o aureolă neperitōre.

(Va urma.)

¹⁾ Și biserică noastră serbeză, la 7 Dec. amin-tirea sfîntului Ambrosiū. Etā »condacul» acelei zile: »Cu dumnezeesci învățături strălucind ai întunecat înșelăciunea lui Ariū, cunosctōriile sfinte și pastoriile Ambrosie: că minunți făcēnd cu puterea Spiritului, feiuri de patimi arētāt ai vindecat, Pārinte cūvioșe: rōgă pe Christos Dumnezeu să se mântuiescā sufletele noastre.» Traducēti.

¹⁾ Confess. I. VI. c. 1.

Pastorala

adresată Clerului și poporului Provinciei metropolitane cu ocazia Iubi-leului ducentenar al Sf. Uniri cu biserica Romei.

(Continuare.)

II.

Văduț-am, o, preaiubiților noștri frați și fiu, cari sînt strălucirile bisericii lui Christos, și unde și care este adevărata sa biserică, și auđit-am din profetul Isaia, că la această sfîntă biserică, la muntele Domnului vor alerga tóte neamurile pămîntului. El bine, printre aceste neamuri de Dumnezeu bine-cuvîntate, a fost și scump neamul nostru românesc, chiar de la începutul colonisării și așezării sale prin împăratul Traian pe aceste plaiuri întinse și frumoase, — după cum fac mărturie mai multe urme istorice, cari ni-au rămas despre acelea vremuri depărtate.

Cât pentru raporturile hierarhice bisericesci ale românilor, așiderea nu lipsește documente, din cari știm, că ei au stat nu numai în legătură cu scaunul sfîntului Petru, ca unii ce aparțineau la unitatea bisericii lui Christos, ci chiar și sub respectul jurisdicțiunii parohiale se află în dependență de el, la început prin mijlocirea arhiepiscopului din Tesalonica, apoi prin a celui din Prima-Iustiniana, mai tîrziu Ochrída. — cari amîndoi au fost tot odată și Vicari ai Sfîntului Scaun Apostolic al Romei. Din cauza deselor invasiunii ale barbarilor înse, pe cum și din cauza depărtării de Roma, aceste raporturi ale bisericii românesce cu Scaunul Sfîntului Petru n'au putut avea acele rezultate dorite, ce cu siguranță le-ar fi avut în alte împrejurări mai bune. Pe cum în celelalte privințe, așa și în cele bisericesci invasiunile barbare cu îmbelșugare au imprăștiat tóte amărăciunile pustiirii peste instituțiunile sacre ale străbunilor noștri. Ast fel sfîntul Ieronim din veacul al patrulea după ce ne spune, că erau mai bine de douăzeci de ani de când curgea prin aceste invasiuni sîngele roman în ținuturile noastre, adaugă, că să prindeau episcopii, să uicideau preoții, să dărîmau bisericile și altarele lui Christos se schimba în ieslea cailor, să imprăștiau móștele martirilor, și pretutindenea să vedeau înfiorătoare urme de durere, de gémêt și de mórte¹⁾. Pe lângă acestea, ridicându-se Patriarchia din Constantinopol, biserica românilor pe încetul și pe nesimțite ajunge a se vedea scóasă din legătura hierarhică-patriarchală către Roma, spre a fi supusă noului patriarhat de pe țărmurii Bosforului. Dacă pe scaunul, împodobit o dată cu atîta glorie și mărire de bărbați ca Ioan Gură-de-aur și Gregorie Nazianzenul, ar fi urmat tot Archierei și Patriarchi pururea conduși de Spiritul Domnului, aceea schimbare n'ar fi cuprins în sine nimica rēu pentru biserica românescă, deși legătura hierarhică dintăiu era mai potrivită cu tradițiunile poporului sēu. Cu timpul înse printre urmașii lui Ioan Gură-de-aur și împrejurul lor s'au ivit alt fel de ómeni, stăpâniți de spiritul împărecherii, contrar spiritului Domnului, cari sub fel și fel de preteste neîntemeiate, au cufundat Orientul, și în consecință funestă și biserica românilor, întru durerósa și deplorabilă schismă saú desbinare de biserica Romei. Acesta s'a întîmplat în mod definitiv în veacul al unsprezecelea prin nesocotita lucrare a Patriarchului din Constantinopol, cu numele Michail Cerularie, căruia trist ajutor i-s'a făcut Leon Arhiepiscopul Ochridei, de unde mai de aproape atârnaú și bisericile românilor. Nenorocirea cauzată prin îndeplinita schismă bisericilor orientale, a fost fórtă mare, ba cea mai mare dintre tóte câte

pot atinge o biserică particulară; pentru că prin aceea ele se rump de unitatea esențială și nedespărțită a bisericii lui Christos, și rupte fiind de trunchiul lor firesc, ne spune s. Ciprian ce sórte le rămăne, acolo, unde ne arată mai întăiu cum se împacă unitatea bisericii cu diversitatea riturilor: Multe sînt razele sórelui, scrie dēnsul, dar lumina una este; multe sînt ramurile arborelui, dar unul este trunchiul prins cu țăria rădăcinilor sale de pămînt; și dintr'o singură sorginte curg mai multe riuete, îmbelșugare arătând prin mulțimea lor, dar unitatea le rămăne după al lor început. Desparte razele de sóre și lumina pe ele nu le va urma; taie ramura din arbore, și ea uscată va fi; abate riuetele de la sorginte, și ele uscate se vor afla²⁾. Pentru aceea s. Pavel, în numele Domnului nostru Isus Christos, a rugat pe creștinii din Corint ca să nu fie întru ei împărecheri³⁾; ér la ss. părinți necruțată este condamnarea peste tóți cei ce s'ar încerca a rumpe cămașa cea necușată a lui Christos, peste tóți cei ce s'ar desbina de la unitatea bisericii lui. — Constatând gravitatea unei asemenea calamități pentru o biserică particulară, noi îndreptățită socotim tot odată părerea istoricilor noștri bisericesci, după care, desbinarea strămoșilor noștri de centrul unității creștine, a fost mai mult numai materială, de cât formală; de óre ce nici o urmă nu ne-a rămas despre aceea, că ei ar fi luat parte activă la îndeplinirea lucrării lui Cerularie, ci întreaga desbinare și-a întins întunecatele sale umbre peste biserica lor fără de veste, și mai mult numai prin vitregia timpurilor, de cât prin conlucrarea lor. Ori cum ar fi fost înse, faptul este dureros, că din aceeași sorginte amară o mulțime de alte nenorociri au mai isvorit și au trecut peste ai noștri străbuni. Este sarcina istoricilor noștri a aréta mai de aproape întinderea și mărirea acestor nenorociri. Atăta înse vom aminti și noi ca în trecăt, că de vreme ce elementul latin din apus sub conducerea și influența Romei creștine se ridică din ruinele decadentei și se avēntă spre o nouă viață mai robustă, mai sánătósa și spre o civilizațiune mai strălucită și mai temeinică de cât tóte celelalte vechi, — pe atunci același element latin, străplăntat în Orient, ori dispăre, ori în anumite timpuri abia dá semne de viață prin glasul durerii, ce pare că se aude repetînd cu Psalmistul: Înstrēinat am fost fraților mei și nemernic fiilor maicii mele!⁴⁾. Ca și cum ar fi presimțit așa dar aceste calamități, unii episcopi de ai latinilor din Orient, ast fel s'au plāns pe la mijlocul veacului al șeselea către Papa Bonifaciu II: „Silința greilor este, ca să ne supună pe noi nenorocirii bisericii cetății împărătesce; pentru cari tóte tanguindu-ne ziua și nóptea vārsăm lacrămi Domnului Christos, și ne rugăm pentru bătrînețele noastre, să nu suferim, ca să fim dați în mánile lor“⁵⁾.

Făcutu-s'au în cursul vremurilor mai multe încercări pentru reunirea bisericilor, și prin aceea pentru îndreptarea și încetarea calamităților desbinării, atît în genere din partea Orientalilor, cât și în deosebi din partea românilor, ér Pontificii romani neconținut s'au strădui a încuragia și sprigini aceste încercări salutare, de fapt înse rezultate statornicite numai în mēsuri fórtă restrînse s'au văduț. Cea mai însemnată dintre tóte aceste încercări a fost ceea ce s'a făcut în Sinodul ecumenic de la Florența, încheiat la anul 1439, și la care a luat parte și a subscris decretul de Unire și Dămian mitropolitul Moldovei, însoțit de protopopul Constantin. Deși nici unirea sevărșită acolo, după cele mai amenunțite discuțiuni și în mijlocul celei mai mari însuflețiri a părinților din apus și din răsărit, n'a avut dorita sórte a statorniciei, totuși decretul de Unire adus de acest sinod a rămas și este de cea mai mare importanță, ca unul carele de

atunci în cóce a format și forméază temelul tuturor tratativilor de unire a părinților noștri. Prin acest decret se definesc cele patru puncte dogmatice, în cari orientalii erau desbinați de apuseni, și spre a face amintire deosebită, privitor la primatul Pontificelui Roman se hotăresce, că dēnsul este următorul stului Petru, Principelui Apostolilor, adevăratul Vicar al lui Christos și Capul întregii Biserici, Părintele și Învețătorul tuturor creștinilor, și că lui în persóna fericitului Petru de D. N. Isus Christos i-s'a dat deplina putere de a pasce, de a conduce și de a ocărmi biserica întregă, după cum se cuprinde și în actele sínódelor și în ss. canóne. După aceea, tot în legătură cu acest punct dogmatic, se stabilește ordinea Patriarhilor din Orient, avēnd cel din Constantinopol locul al doilea după Pontificele Dimian, și apoi se adaugă că au să rămăne salvate tóte privilegiile și drepturile acelora, adecă ale Orientalilor.

După veacurii întregi de amară pribegire a bisericii românesce, îndeosebi din părțile noastre, carea mai de aproape ne intereséază, de la centrul unității creștine, și tot odată de la leagănul națiunii române, prevedința dumnezeescă, tocmăi când aceeași biserică era mai tare amenințată de pericolul de a i-se schimba chiar firea și forma sa orientală, s'a îndurat a vērsa mai mult lumina darului peste dēnsa, a-i întinde ajutor și a o îndrepta iarăși pe calea mântuirii, readucēndu-o la unitatea bisericii lui Christos.

Ajungēnd în adevēr la anul 1690 Ardealul sub stăpânirea preaglorioasei Case, domnitoare de Habsburg împăratul Leopold, mișcat de iubire înfăcărâtă pentru mărirea bisericii lui Christos, și tot odată vrēnd a ușura și sórtea românilor și a preoților, mai virtos prin mijlocirea cardinalului Leopold de Kollonich și a părinților din societatea lui Isus, — le dădu să înțelégă, că de fapt grația împărătescă să va vērsa peste ei, dacă s'ar îndupleca a primi unirea cu biserica catolică. Cunoscēnd dar mitropolitul Teofil nobilele intențiuni împărătesce, în Sinodul ținut în Alba-Iulia în luna lui Februar 1697, după ce a arătat lipsurile, nécasurile și persecuțiunile bisericii românesce, ér pe de o altă parte după ce a espus folósele Unirii și și-a făcut rezervele pentru păstrarea ritului și a disciplinei orientale, la oaltă cu clerul adunat a adus carte de mărturie, în care zic: „cu o inimă am așezat, ca să ne întórcem în sînul sfîntei maice biserici romano-catolice, și éráși să ne unim cu ea, tóte acele primindu-le, mărturisindu-le și credēndu-le, cari ea le primesce, le mărturisesc și le crede. Și mai întăiu mărturisim acele patru puncturi, în care până acum neam împărechiat:

a) Cunóscem, cumcă Papa de la Roma este cap văduț a tóta biserica lui Christos, carea peste tóta lumea e lătită;

b) Mărturisim, cumcă afara de ceriú, scaunul celor fericiti, și afara de iad, temnița celor osēndiți, al treilea loc este, în care sufletele cele ce încă nu sînt curățite, se țin și curățesc;

c) Cumcă pânea azimă este destulă materie a cinei Domnului și a jertfei liturgice, nu ne îndoim;

d) Credem, cumcă Duhul sfînt a treia față în Treime, de la Tatăl și de la Fiul purcede. Și primim, mărturisim și credem tóte celelalte, care sfînta Maică biserică romano-catolică primesce, mărturisesc și crede“. — Tot odată Mitropolitul cu Sinodul au formulat și punctele de rugare către Împăratul pentru estinderea privilegiilor, de cari se bucurău preoții religioșilor recepte dir Ardeal, și la preoții românesce. După publicarea decretului de unire, ceia ce nu vedeau cu ochi bunî renașterea bisericii noastre pe cum și întărirea catolicismului, mișcat'au tóte pietrile pentru zădărnicierea întregii lucrări. Acesta a fost cauza, de actul de sub Mitropolitul Teofil a trebuit să se reînólescă sub următorul sēu Atanasie prin cărțile de mărturie ale Sínódelor de la 1698 și 1700.

(Va urma.)

¹⁾ De Unitate Eccles. n. 5.

²⁾ 1 Cor. 1, 10.

³⁾ Ps. 68, 9.

⁴⁾ Baron. a. 531.

⁵⁾ In Epitaphio Nepotiani.

Bibliografie.

A apărut:

Gramatica română. pentru școlile primare de Ioan Petran, Partea II pentru cl. IV Arad 1900. prețul 60 b.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900. Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericească, ci o istorie completă a vieții politice, religioase, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein. și pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesează de istoria bisericească, ci tuturor, cari voesc să cunoască trecutul întreg al Românilor. Credem înse că mai vârtos din nici o bibliotecă parochială nu ar trebui să lipsescă.

Datinile Romanilor de la înmormintări în raport cu ale noastre de Gavril Pop canonic, Blaș 1900. Cărticica acesta de 23 pag. e un mic studiu comparativ asupra datinelor la înmormintări. Costă 20 fil și se recomandă mai ales studenților din clasele superioare. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărț. Blaș al Asociațiunii.

Posta redacțiunii.

Frate mic. Mulțumită. Va apărea în numărul cel mai apropiat.

On. S. B. în C. l. n. Nu se poate, e lipsită de orf ce interes pentru cetitorii noștri.

Preao. Dr. L. L. în C. Am primit, vă mulțumim.

On. T. R. în M. Vom publica un apel, dar se nu vă faceți mari speranțe, nu credem să ajungeți la ceva. Mai mult în scrisoare. Salutare!

Editor și redactor răspundător:
Aurel C. Domșa.

Nr. 5252-1900.

(29) 2-2

Escriere de concurs.

Din fundațiunea „Baldi” devenind vacant un stipendiu de 160 corone pe anul scol. 1900/1901, prin această scriem concurs la acela cu termenul de 30 Octomb. n. 1900. pe lângă următoarele condițiuni:

1. Suplicanții au să dovedescă, că sînt școlari gimnastiți, născuți din părinți gr. cat. pe teritoriul actualului comitat al Clușului (Coșocnei).

2. Suplicanții se alătură la concursurile lor: atestat de botez, testimoniul de pe clasa gimnazială, ce au percurso în anul scol. 1899/1900., testimoniul de frecventare, atestat de paupertate, atestat medical.

3. Suplicile au să se adreseze la subscrisul Consistor.

Blaș, din ședința Consistoriului arhiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș ținută în 13 Octomb. 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Nr. 5444-1900. (80) 1-3

Escriere de concurs.

La un stipendiu de 340 corone din fundațiunea fericitului canonic *Elie Vlassa* se scrie prin această concurs până în 15 Novembre n. 1900 pe lângă următoarele condițiuni:

1. La acest stipendiu pot concură nu numai elevi, ci și eleve la vre o școală publică, dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consăngenitate cu piul fundator.

2. Preferință au, — pe lângă ori ce calcul din studii, întru cât acela este cel puțin suficient, — consăngenii piului fundator, ér în locul al doilea fiul de preoți archidieceșani.

3. Concurenții au să alătură la cereri: atestat de botez, atestat de eventuală consăngenitate cu fundatorul, testimoniul medical, testimoniul de pe anul scolastic expirat 1899/1900, testimoniul de frecventare pe anul scol. curent, și eventual și testimoniul de paupertate, întru cât ei nu sînt înrudiți cu fundatorul.

4. Cererile au să se înainteze la acest Consistor până la termenul indicat.

Blaș, din ședința Consistoriului arhiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș ținută în 20 Octomb. 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octomb. 1900.

Budapesta—Predeal				Copșa-mică—Sibiu—Avrig—Făgăraș												
Tren de person.	Tren de person.	Tren accelerat		Tren de person.	Tren accelerat	Tren de person.	Tren de person.	Tren de person.	Tren de person.	Tren mixt.	Tren mixt.	Tren de person.	Tren mixt.	Tren de person.	Tren de person.	
10—	8.50	2.10	pl. Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20	2.21	4.43	11.30	7.10		pl. Copșa mică . . . . . sos.	6.25	9.32	3.25	12.35
8.30	5.45	9.15	Budapesta	7.10	7.50	6.20	3.50	6.36	12.58	8.50		Ocna	5.07	8.15	1.56	11.01
11.21	9.02	11.12	Szolnok	3.22	5.32	3.25	4.12	7.04	1.20	9.15		sos. Sibiu	4.40	7.41	1.21	10.30
1.33	11.33	12.47	P. Ladány	12.54	3.56	1.12	4.33					pl. } Sibiu				tr. m. 8.57
3.42	1.48	2.11	sos. } Oradea-mare	11.04	2.38	11.36	5.23					sos. }				7.33
3.58	2.06	2.18	pl. } Oradea-mare	10.44	2.31	11.17	6.15					sos. }				6.45
4.38	3.03	2.50	pl. } Mező-Telegd	10.07	2.01	10.42	6.15					sos. }				6.01
5.20	3.45	3.26	Rév	9.32	1.34	10.08	8.34					sos. Făgăraș	3.32			7.15
5.43	4.06		Bratca	9.11		9.50										4.25
6.31	4.52	4.16	Ciucia	8.37	12.52	9.19										
7.16	5.31	4.52	B.-Huedin	7.54	12.20	8.37	4.01	9.06	4.25							
8.06	6.24		Ghârbeu	6.54		7.37	5.01	10.29	5.39							
8.33	6.59	5.55	sos. } Cluș	6.13	11.01	7.00	6.57	12.48	7.19							
8.50	8.30	6.11	pl. } Cluș	5.24	10.46	6.45	7.55	1.55								
9.07	8.59	6.27	pl. } Apahida	5.02		6.27	8.47	3.02								
10.14	10.29	7.26	Ghiriș	3.40	9.23	5.12	9.24	3.52								
10.44	11.16	7.50	sos. } Cucerdea	3.11	8.54	4.43	10.14	4.55								
10.56	11.31	7.52	pl. } Cucerdea	3.04	8.49	4.38										
11.03	11.40		Uióra	2.58		4.27										
11.12	11.50		Vințul de sus	2.51		4.20										
11.34	12.20	8.16	Aiud	2.29	8.23	3.59										
11.52	12.46	8.32	sos. } Teiuș	2.07	8.06	3.38										
12.24	1.43	8.37	pl. } Teiuș	1.42	8.00	3.02										
12.53	2.17		Crăciunel	1.09		2.36										
1.02	2.26	9.05	Blaș-Küküllőszög	12.56	7.34	2.16										
1.45	3.14	9.31	Micăsasa	12.11	7.08	1.44										
2.01	3.33	9.43	sos. } Copșa-mică	11.50	6.56	1.25										
2.15	3.48	9.47	pl. } Copșa-mică	11.14	6.50	1.06										
2.33	4.08	10.01	Mediaș	10.55	6.37	12.49										
3.04	4.45	10.25	Elisabetopol	10.24	6.16	12.18										
3.40	5.27	10.53	sos. } Sighișoara	9.45	5.49	11.40										
3.47	5.43	11.00	pl. } Sighișoara	9.35	5.42	11.33										
4.03	6.09	11.12	Hașfalău	9.12	5.28	11.16										
5.35	7.54	12.26	Homorod	7.44	4.23	10.03										
6.13	8.32	12.58	Ágostonfalva	7.03	3.50	9.22										
6.43	9.09	1.16	Apața	6.38	3.35	8.57										
7.16	9.40	1.35	Feldióra	5.58	3.15	8.27										
8.—	10.25	2.09	sos. } Brașov	5.08	2.45	7.48										
8.55		2.19	pl. } Brașov	9.27	2.18	5.—										
4.40	3.01		Timiș	8.47	1.42	4.24										
5.10	3.31		Predeal	8.20	1.12	3.32										
11.55	9.10		sos. București	3.05	9.15	7.50										

Notă: Orele însemnate în stânga stațiilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încaudrați cu linii mai negre însemnă orele de nopțe.